

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ
Εσωτερικ. έτησια δρ. 50.000
• Εξάμηνος • 30.000
• τριμήνος • 15.000
Εξωτερικ. Α.Χ. 2 ή δολ. 6

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

ΜΟΥΣΙΚΗ-ΘΕΑΤΡΟ-ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ
Συμφάνης 19 Ἰβήρου 6 παρ. 1
τοῦ Α. Ν. 1092/1938
Ἰδιεκτήσις· Ἐκδόσις·
Διεύς· Π. ΚΟΤΣΙΡΙΑΝΣ,
Ὀκία Δαυδάου 13

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ - "Εκδόσις ΜΟΥΣΙΚΗΣ & ΕΚΔΟΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ - ΑΘΗΝΑΙ, ΦΕΙΔΙΟΥ 3

Συντάσσεται ἀπὸ Ἐπιτροπῆ-Διότης Π. ΚΟΤΣΙΡΙΑΝΣ-Ἐπι τῆς ὄλης Σ. ΠΕΤΡΑΣ

ΕΤΟΣ Α'.

ΑΡΙΘ. 24

ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ 2.500

15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1950

ΤΑ ΟΡΑΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΧΑΙΝΤΕΛ

(Συνέχεια)

Συμβαίνει επίσης στο διάλογο μεταξύ solo και χορωδίας να προσθέτει η όρχηστρα ένα τρίτο στοιχείο που υπερέχει της δραματικής ψυχολογία και που βρίσκεται κάποτε σε φανερή αντίθεση με τα δύο πρώτα. Έτσι στη δεύτερη πράξη του «Judas Maccabaeus» η όρχηστρα αποτελεί μιάν αντίθεση στο κόρο· ενώ στην όρχηστρα ακούγεται ζωηρή ανάταρα μάχης, η χορωδία τονίζει ένα σχεδόν νεκρωτικό μοιρολόι επάνω στα λόγια «Τι ώραία να ψέσουμε για σένα, Λευτεριά!»· Ακόμα καλύτερα μπορούμε να πούμε πως η όρχηστρα συμπληρώνει τη ζωντανή εικόνα της νίκης που στέκει πλάι στο θάνατο.

Άφοι το όρατοριο είναι «ελεύθερο θέατρο», ή μουσική πρέπει να αντιπροσωπεύει και τη σκηνογραφία. Γι' αυτό είναι εξαιρετικά ανεπτυγμένη η ζωγραφική, περιγραφική της πλευρά. Αυτή ακριβώς ή πλευρά της μεγαλοφυΐας του Χαίντελ προκάλεσε τη μεγαλύτερη καταπίεξη από άγγλικό κοινό. Ο Camille Saint-Saëns έγραφε σχετικά μ' αυτό στον C. Bellaigue:

«Έγω φθάσα στη βεβαιότητα πως ο Χαίντελ είχε άποκλήσει στον καιρό του αυτή τη καταπληκτική δημοκρατικότητα, χάρις στη γραφική πλευρά της τέχνης του που ήταν τότε άπρόβλεπτη και νέα. Την κυριαρχία της χορωδίας και της φούγκας την είχαν κι άλλοι στον ίδιο βαθμό μ' αυτόν. Το καινούργιο όμως που έφερε είναι το χρώμα, το νέο στοιχείο που δυσκολευόμαστε σήμερα να το δούμε στα Έργα του... Δεν μπορούμε βέβαια να μιλήσουμε για εξωτισμό, αλλά άς κυτάξουμε προσεχτικά τη «Γιορτή του Άλεξάνδρου», τον «Ισραήλ στην Αίγυπτο» και ιδιαίτερα τόν «L'Allegro e pensieroso» και άς δοκιμάσουμε να λησμονήσουμε ότι έχει γραφή στό μεταξύ. Σε κάθε βήμα συναντούμε την προσπάθεια για τη γραφικότητα και τη μίμηση. Αυτή η έπιδιώξη είναι σχετικά με το περιβάλλον, άπ' όπου έβγηκε, πολύ πραγματική και πολύ έντονη και φαίνεται ότι δεν είχαν γνωρίσει προηγουμένως τίποτε το παρόμοιο.»

Ίσως όποια άρκετά ο Σαίξνς-Σάντς την τέχνη του Χαίντελ ανά έχη την κυριαρχία της χορωδίας, γιατί αυτή η τέχνη δεν όπηρεχε, καθόσον τότε στην Άγγλία, ούτε και ο' αυτόν τον Purcell όκομη. Ίσως όποια άρκετά επίσης πολύ ότι οδοαστικό έπηρε ο Χαίντελ από τη ζωγραφική, περιγραφική μουσική τόν Γάλλων και την έπιδραση που μπορούσε να έξασκηση η Γαλλία σχετικά μ' αυτό το ζήτημα. Δεν πρέπει να φαντασθώ κανείς ότι αυτή η άδοση του Χαίντελ προς την περιγραφή ήταν μοναδική στην έποχή του. Μιά μεγάλη άγάπη για τη φύση κυριαρχεί μέσα ο' όλη τη γεματική μουσική εκείνου του καιρού και την όθει προς τη ζωγραφική με ήχους. Περισσότερο από τόν Χαίντελ ήταν

ο Tellmann μουσικός ζωγράφος και πὸ διάσημος άπ' αυτόν χωρίς στην έντόπωση που έκαναν οι εικόνες του. Η Άγγλία όμως στο 18ο αιώνα ήτανε συντηρητική στη μουσική και λάτρευε όπως και άλλοτε τους δασκάλους του παρελθόντος. Κι' έτσι ήταν φυσικό ο Χαίντελ να καταπλήξει με το «χρώμα» και με τη «μίμηση» έδω περισσότερο από όπουδήποτε άλλοι. Δεν μπορώ να συμμερισθώ με τόν Σαίξνς-Σάντς ότι «τόν Χαίντελ δε μπορούμε να μιλήσουμε για εξωτισμό». Άντιθέτως ο Χαίντελ φαίνεται πως τόν είχε έπιδιώσει περισσότερο από μία φορά, ιδιαίτερα στην ένορχήστρωση τόν σκηνών που έμφανίζονται οι δυο Κλεοπάτρες, ή μία στον «Ιούλιο Καίσαρα» και η άλλη στον «Alexander Balus». Διαρκώς όμως ζωγραφίζει τοπία και έντοπώσεις από τη φύση. Είναι βέβαια πολύ στυλιζαρισμένες εικόνες (ο Μπετόβεν μάλλον λέει ότι είναι περισσότερο έκφραση συναισθημάτων παρά ζωγραφίες), μές παρουσιάζουν μία καταγίδα με χαλάδι, την ήρεμη ή ταραγμένη θάλασσα, τις μεγάλες ακιές μιάς νύχτας, το μούσχωμα που πέφτει επάνω ο' ένα άγγλικό τοπίο, ένα πάρκο στο φώς του φεγγαριού, μιάν άνοιξιάτικη αυγή, το ζόπνημα τόν πουλιών. Ο «Ακις και η Γαλάτεια», ο «Ισραήλ στην Αίγυπτο», τόν «L'Allegro» ο «Μεσοία», ή «Σεμέλ», ο «Ιωσήφ», ο «Σολωμών», ή «Σουζάννα» περιέχουν μιά πλούσια σκόλη από ζωγραφίες κορμένες από τη φύση, που δείχνουν μαζί συνταιριασμένα στον Χαίντελ τά προτερήματα ένός φλαμανδου ζωγράφου και ένός ρωμαντικού ποιητή. Αυτός ο ρωμαντισμός έπρεπε να κάνει κατάπληξη στον καιρό του, να δημιουργή όμως και μεγάλη αντίδραση, να προκαλή θαιμωμό αλλά και σφοδρές κριτικές. Ένα γράμμα από τόν 1751 τόν περιγράφει σαν ένα Μπερλιόζ ή Βάγκνερ που δημιουργεί καταγίγδες στη χορωδία και στην όρχηστρα.

... Θα μπορούσε ίσως να κρατηση την όπεροχή του, αν ήταν Ικανοποιημένος να διασκεδάει [τους ανθρώπους] με τόν τρόπο που τούς άρσει· αλλά το κακό του πνεύμα δεν ήθελε να το όποφέρη αυτό· γιατί πραγματικά φανταζόταν πως τίποτε δεν μπορεί να τόν έμποδισά στο όρδιο του, άφοι ότεκόταν από γενιό το μεγαλειότη του· όνοιε λοιπόν ένα νέο βαρέλι με ένα άλλο είδος μουσικής (όρατοριο), πὸ πλούσια και πὸ μεγαλόπρεπης (όπως συνβίζουν να έκφράζονται γι' αυτήν η θαυμαστά του) και πὸ για να κάνει το όρδιο μεγαλούτερο τόν όρσει να την έκτελή με τούλαχιστον διπλόν αριθμόν από φωνές και όργανα άπ' ότι έχει άκουσθι ποτέ ως τὰ τώρα στο θέατρο. Και κέν του έφθανε να έρχεται με άνταγωνισμό μόνο με τόν Θεό της μουσικής, αλλά άκόμη και με άλλους θεούς και ιδιαίτερος με τόν Αίολο, τόν Ποσειδών και τόν

Δια' γιατί σε κάποια στιγμή περίμενα να ακρεμισή το κτίριο από τους έντεχνους ανέμους του· σε άλλη στιγμή πώς ή θάλασσα θά πλημύριζε τους μπάγκους και και θά μās κατάνιε, 'Αλλά πιδ άνυπόφορος άπ' όλα τ' άλλα ήταν ο κεραυνός του. Δι' θά μ' πορέσω ποτέ πά να βγάλω από τό κεφάλι μου τό φοβερό του μούγχιμα.»

Ο Γκαίτε όταν άκουσε τό πρώτο μέρος τής συμφωνίας σε ντό έλασσον του Μπετόβεν ειπε αυτά τά λόγια :

«Είναι πολύ μεγάλδ, δλότελα τρελλά, είναι οά να φοβόται κανείς πώς θά πύση τό κτίριο.»

Δίν είναι σύμπτωση πού αναφέρω τά όνόματα του Χαίντελ και του Μπετόβεν μαζί. Στο Χαίντελ ζή ένας δεσμευμένος Μπετόβεν. Φαίνεται ήρεμος οάν τους μεγάλους Ιταλούς καλλιτέχνες πού είναι γύρω του: ο **Porpora**, ο **Hasse** και όμως ένας κόσμος δλόκληρος βρισκεται άνάμεσα σ' αυτός και τόν Χαίντελ. Κάτω από τήν κλασσική ήρεμία πού εόν περιβάλλει, έκαιγε ή φλόγα του μεγαλοφυούς ρομαντικού, του πρόδρομου του ρομαντισμού πού θ' ακολουθούσε. Κάπου κάπου μ' ένα ξαφνικό ξεσπάσμα έλευθερώνεται ο καταπιεσμένος Δαίμων, ίσως αντίθετα κι' από τήν Ιβία τη θέληση.

Μετάφραση: Ε. Δ. Α.